

# Aukos Šventykloje

*Mark Kaplan*

## *Pereinamasis laikotarpis ir galutinė pergalė*

Dievo Bažnyčiai švenčiant savo pirmąsias Sekmines, šimtas dvidešimt Jėzaus Kristaus mokinių išvydo, kaip trys tūkstančiai jų brolių - žydų priėmė Jėzų savo asmeniniu Išganytoju, Viešpačiu ir Valdovu, Vyriausiuoju Kunigu ir būsimoju Karaliumi. Trys tūkstančiai per vieną dieną!

Pirmoji krikščionių bendruomenė augo, "o Viešpats kasdien didino jų būrį tais, kurie ėjo į išganyką" (Apd 2:47). Toliau skaitydami Apaštalų darbus sužinome, kad po septynių diakonų paskyrimo "Dievo žodis klestėjo, ir mokinių skaičius Jeruzalėje greitai augo. Net didelis kunigų būrys pakluso tikėjimui." (Apd 6:7).

Pats kilęs iš Aarono kunigų giminės (žydiškai *Kohen*, Europos kalbomis *Kaplan*), suprantu, kodėl daug mano tautiečių pirmojo amžiaus ketvirtame dešimtmetyje priėmė Gerąją Naujieną. Viena iš greito bendruomenės didėjimo priežasčių buvo ta, jog tie žydai suprato, kad jų šventikų atnašavimai simbolizavo Jėzaus Kristaus vaidmenį Dievo įgyvendinamame nuostabiame išgelbėjimo plane.

## **Senojo Testamento aukų svarba**

Naujatestamentinis apreiškimas įtikinančiai paaiškina, kodėl tokios svarbios buvo atnašos Senojo Testamento religijoje. Tos tautos, kurių kultūra susijusi su protestantizmu, linkusios neįvertinti Senojo Testamento meto aukų. Daug kitų kultūrų iki šiol išsaugojo apeiginius atnašavimus. Pavyzdžiui, daugelyje ispaniškai kalbančių šalių labai populiarios kautynės su buliais. O juk šios kautynės glaudžiai susijusios su apeigine auka. Gyvulių žudymas dėl religinių priežasčių paplitęs ir daugelyje nevakarietiškos kultūros šalių.

Iki 70 mūsų eros metų ant Morijos kalno stovėjo Šventykla. Kaip ir numatyta Mozės įstatymu, ją aptarnavo levitai. Ant pašvęsto Dievui altoriaus buvo aukojami jaučiai, avys, ožiai ir balandžiai. Tokios tarnavimo Dievui sistemos egzistavimas buvo svarbus apaštalinei krikščionybei. Įtakoiant šiai sistemai, atsirado pirmieji krikščionybės laimėjimai.

Dievobaimingiems žydams aukojimai buvo tokie pat natūralūs ir būtini, kaip oras. Todėl jiems lengva buvo suvokti Jėzaus Kristaus nukryžiuavimo prasmę. Jis mirė tuo pat metu, kai šventykloje pradėjo pjauti Paschos avinėlius. Jis buvo ir yra "Dievo Avinėlis, kuris naikina pasaulio nuodėmę" (Jn 1:29).

Tiesiogiai ar netiesiogiai atnašavimai yra dažniausiai aptariamas dalykas Penkiaknygėje. Pradžios knygoje (3:21) aprašytas pirmasis aukojimas, jį atliko pats Dievas. Tam, kad apdengtų Adomą ir levą kailiniais rūbais, teko nužudyti gyvulį. Apie tai, kad Dievas apvilko mūsų protėvius, pasakojama beveik tuoj po mesijinės pranašystės Pr 3:15, kur iš anksto, daugiau kaip prieš 4 tūkstančius metų, išpranašauta Kristaus auka! Taip, Dievo Bažnyčios galva yra Avinėlis, "kuris buvo paskerstas" (Apr 13:8, *A. Jurėno vertimas, Biblijsko Drustvo, N162-0001*).

Skaitome Pradžios knygą toliau - ir matome, kad teisusis Abelis "aukojo rinktinės savo kaimenės pirmienas. Viešpats maloniai pažvelgė į Abelį ir jo atnašą"

(Pr 4:4). Prieš Sandoros tarp Dievo ir Abraomo sudarymą Pr 15:18 aprašyta, kaip Abraomas paaukėjo telyčią, ožką, aviną, purplę ir jauną balandį (9 eil.). Ta Sandora susijusi su simboliniu aukojimu, t. y. apipjaustymu. Visus vyriškos lyties Abraomo palikuonis aštuntą jų gyvenimo dieną turėdavo apipjaustyti. Iš Ziporos žodžių Iš 4:25-26 matome, kad ši apeiga taip pat yra atnašavimas, apipjaustymas čia siejamas su krauju. Tik apipjaustytieji galėjo dalyvauti atnašavimuose. O atnašavimai buvo Senosios Sandoros sudėtinė dalis.

### **Paschos auka**

Labai svarbus buvo Paschos avinėlio atnašavimas. Jį paaukoti izraelitams buvo liepta prieš išeinant iš Egipto. Izraelitai būtinai turėjo įvykdyti šį Dievo paliepimą. Tik įvykdę jį jie galėjo išsivaduoti iš vergijos. Iš Išėjimo knygos 12 skyriuje pateiktų nurodymų suprantame, kad šį atnašavimą reikėjo vykdyti labai daug metų. Be to, šiame skyriuje rašoma, kad vyriškis tik tada galėjo dalyvauti Paschos apeigose, jei jis buvo apipjaustytas.

Nesunku suvokti, kodėl pirmojo šimtmečio žydai - krikščionys nenorėjo sutikti, kad neapipjaustytieji būtų laikomi pilnateisiais Bažnyčios nariais. Neapipjaustytieji pagonys juk negalėjo dalyvauti apeiginiuose aukojimuose, tarp jų ir tose aukose, kuriomis prasidėdavo Neraugintos duonos dienos. Tačiau Dievas apreiškė Bažnyčiai, kad po Jėzaus Kristaus nukryžiuavimo nebereikia dalyvauti aukojimuose. Nebereikia dalyvauti atnašavimuose ne tik pagonims, bet ir žydams. Mūsų Paschos avinėlis yra Jėzus Kristus (1Kor 5:7), gyvulių aukos tebuvo šios aukos šešėliu. Po tikrenybės - Dievo Mesijo mirties aukos - Paschos avinėlių skerdimas nebereikalingas.

Pr 22:1-2 iš anksto parodomi įvykiai, aprašyti Evangelijos pagal Joną 3 skyriaus 16 eilutėje. Abraomas buvo pasiryžęs paaukoti savo sūnų Izaoką, bet vilėsi, kad Dievas prikels pažado sūnų. Izaokas simboliškai atidavė savo gyvybę ir buvo prikeltas (Hbr 11:17-19). Į Izaoko klausimą dėl atnašaujamo avinėlio (Pr 22:7) Abraomas atsakė: "Dievas pats parūpins avį deginamajai aukai, mano sūnau!" (8 eil.). Ir iš tikrųjų, po kelių akimirku buvo parūpintas avinas ir "Abraomas tada priėjo, paėmė aviną ir paaukėjo jį kaip deginamąją auką vietoj savo sūnaus" (13 eil.).

### **Atnašavimų įtaka pirmykštei Bažnyčiai**

Dievas uždraudė aukoti žmones, bet liepė senovės Izraeliui atnašauti gyvulius. Pirmykštė Bažnyčia turėjo galimybę iš to pasimokyti. Trys tūkstančiai žmonių, kurie susirinko švęsti Sekminių ir klausė Dievo įkvėpto apaštalo Petro pamokslo, pasinaudojo šia galimybe.

Adomo ir levos nuodėmė veda į mirtį (Pr 2:17). Ezekielis mokė, kad "siela, kuri nusikalsta, mirs" (Ez 18:4,20, *K.Burbulio vertimas*). Kiekvienam iš mūsų gresia amžinoji mirtis, jei už mus kažkokiu būdu nebus sumokėta išpirka. Nei vieno, nei tūkstančio gyvulių aukos neturi tokios galios. Tik visų žmonių Karaliaus, buvusio be nuodėmės, mirtis kiekvieną iš mūsų gali, jei paklustame jo valiai, išvaduoti iš mirties. Ir dar geriau mes įvertiname tikrąją šios aukos reikšmę, kai suvokiame, kad Dievas žmones sukūrė per Jėzų Kristų. Tas, kuris mus sutvėrė, gali prisiimti atsakomybę už kiekvieną iš mūsų ir atiduoti už mus savo gyvybę.

Senovinės atnašavimai rodo neįtikėtiną tikrenybę; Dievo plano dalį, Dievo meilę ir jo nuolatinį, nesavanaudišką rūpestį mums. Prieš pat suėmimą Jėzus priminė mokiniams, kad "nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti" (Jn 15:13).

Pamatinis krikščionybės principas yra labai svarbus, jis įgalino krikščionybę tapti didžiausia religine bendrija pasaulyje. Bet Bažnyčiai krikščionybės viduje, Bažnyčiai, kurią įsteigė ir kuriai vadovauja Jėzus Kristus, priklauso palyginti nedaug narių.

Kai skaitote Naujajį Testamentą, neužmirškite, kokią reikšmę pirmojo šimtmečio krikščionybei turėjo atnašavimai. Apaštalai Petras ir Paulius veikė, kai Šventojoje Žemėje dar stovėjo Šventykla, vyko apeiginiai atnašavimai, kurie daugiau kaip tris dešimtmečius įtakoję Jeruzalės bažnyčios gyvenimą.

Apaštalų darbų knygos 15 skyriuje rašoma apie apaštalų susirinkimą. Mes lengviau suprasime jame priimtą nutarimą, prisiminę istorines aplinkybes. Neapipjaustytasis galėjo laikytis sabato, nurodymų dėl valgio. Bet jokių būdu, kaip ir kaip to būtų siekęs, jis negalėjo dalyvauti aukojimuose. Jis galėjo siusti ir šėlti, stovėti ant galvos - niekas negalėjo jam padėti: jei jis nebuvo apipjaustytas, jam nebuvo vietos tarp izraelitų Šventyklos kieme. Neapipjaustytieji negalėjo įeiti į Šventyklos kiemą. Dievas apreiškė savo Bažnyčiai, kad Naujoji Sandora net teoriškai nebereikalauja eiti į Šventyklos kiemą. Naujojoje Sandoroje to nebereikia.

Toks apreiškimas kai kuriems pirmojo šimtmečio ketvirtojo dešimtmečio Bažnyčios nariams buvo tiesiog kaip perkūnas iš giedro dangaus. Atnašavimai buvo svarbia izraelitų religinio palikimo dalis, daugelį amžių perduodama iš kartos į kartą. Net ir šiuo metu tikrai ortodoksiniai žydai moko vaikus Kunigų knygos, nes joje akcentuojama švarumo, nesuteptumo reikšmė. Taip šie vaikai visapusiai susipažįsta su gyvulių atnašavimu.

Atsitikdavo, kad krikščionys iš pagonių, izraelitų neprileidžiamų prie atnašavimų, susigundydavo dalyvauti pagoniškuose aukojimų apeigose. Keturi draudimai krikščionims, kilusiems iš pagonių, Apaštalų darbų knygos 15 skyriuje tiesiogiai susiję su pagonių apeigomis. Išėjęs iš arkos, Nojus tuoj pat atnašavo (Pr 8:20-21). Todėl nieko nėra stebėtino tame, kad jo palikuonys, sekdami įvairių pagoniškų religijų papročiais, irgi aukojo. Tačiau tenka pastebėti, kad tokie aukojimai ne visada būdavo tinkami, kaip ir pagonių elgesys jų metu.

Beveik tuo pat metu, kai izraelitai gavo Dešimt Įsakymų, jie gavo nurodymus dėl atnašavimų (Iš 20:24-26). Išėjimo knygos 35-40 skyriuose smulkiai aprašyta kaip statyti šėtra. Joje Izraelio tauta turėjo atnašauti.

Iš pradžių tur būt atnašavimas buvo vien kunigų ir levitų pareiga; kitiems izraelitams nereikėjo jame dalyvauti. Bet, matyt, senovės Izraelio nuodėmės paskatino Dievą įpareigoti kiekvieną izraelitą - taip pat ir tuos, kuriems nereikėjo atlikti kitų patarnavimų šėtroje - asmeniškai dalyvauti apeiginiuose atnašavimuose. Šie atnašavimai aprašyti Kunigų knygos 1-7 skyriuose. Reikalavimas, kad kiekvienas izraelitas atnašautų buvo įtrauktas, kaip drausminimo priemonė, į rašytinį įstatymų sąvadą, kurį Dievas perdavė senovės Izraeliui per Mozę.

Bendruomenėje, kurioje tik kai kurie nariai gavo Dievo Šventąją Dvasią, teko naudoti ypatingas drausminimo priemones, siekiant išsaugoti būtiną tvarką. Apeigos ir bausmės, kurias uždėdavo nusidėjėliams Senojoje Sandoroje, buvo suėmimo, mušimo ir mirties, ką iškentėjo Jėzus Kristus dėl kiekvieno iš mūsų, simboliai. Šia prasme Paulius kalba apie įstatymų sąvadą: "Taigi įstatymas buvo mūsų auklėtojas, vedęs į Kristų, kad mes būtume tikėjimu nuteisinti" (Gal 3:24).

Nepanašu, kad Dievas vėl lieptų kiekvienam nusidėjėliui atlikinėti šiuos aukojimus. Tokia drausminimo sistema jau nebereikalinga.

## Aukojimai Tūkstantmetyje

Pranašas Ezekielis daug kalbėjo apie atnašavimų atnaujamą Tūkstantmečio metu. Ezekielio knygos 40-47 skyriuose aprašytos tų aukojimų apeigos, kurias kunigai ir levitai atlieks Šventyklos kieme, panašiai kaip ir Senosios Sandaros pradžioje. Kitiems dalyvauti šiose apeigose nereikės.

Senojo Testamento tekstai aiškiai parodo, kad paklusnumas Dievui, buvo Izraelio religijos esmė. Gyvulių aukos buvo netiek reikšmingos (Iš 19:4-6; Jer 7:21-23; 1 Sam 15:22). Betgi tuose pačiuose Rašto tekstuose aukojimai neretai minimi teigiama prasme.

Penkiasdešimt pirmosios psalmės 17-19 eilutės aiškina mums, kad nuoširdi atgaila malonesnė Dievui, negu aukos. Bet atkreipkite dėmesį, kad keletas po to pateiktų eilučių liudija apie karštą pritarimą apeiginiams aukojimams ir jų palaikymą: “Būk dosnus, [Dieve], Zionui iš savo gerumo, - tebūna atsatytos Jeruzalės sienos. Tada tau patiks teisios aukos, - tada jaučiai bus atnašaujami ant tavo aukuro” (20-21 eil.).

Paskutinis Senojo Testamento laikų pranašas Malachijas laukė ateinant Mesijo, kuris patobulins tarnavimą Šventykloje. “Jis valys Levio palikuonis bei lydys juos kaip auksą ir sidabrą tol, kol jie neaukos teisumo atnašų Viešpačiui. Tuomet Judo ir Jeruzalės atnašos bus taip malonios Viešpačiui, kaip senovės dienomis ir praeities metais” (Mal 3:3-4). Dar būdamas ortodoksiniu žydu, aš triskart per dieną skaičiau šiuos Malachijo žodžius. Tradicinis Izraelis vis dar neatsigauna po Šventyklos ir apeiginių atnašavimų netekimo. Bet pagalvokite: argi aukojamų gyvulių kraujas gali pakeisti sudarkytą to ar kito žmogaus charakterį? Ar gali jis įtakoti Dievo sprendimui dovanoti tam ar kitam žmogui gyvenimą už fizinio egzistavimo ribų?

## Žydai ir atnašos ateityje

Šventyklos atnašų prasmė paaiškės žydams Jeruzalėje, kai žmonija prisitars prie išpranašauto kulminacinio savo istorijos etapo. Žydai švenčia Trimitų dieną, ir jie sveikins atvykusį Mesiją, kai daugelis kitų tautų jo nepriims. Po to Kristaus įgaliojimai bus pilnai atskleisti jo žmonėms. Tikintiems žydams pasekmės bus dar įspūdingesnės, negu tai įvyko per 31 mūsų eros metų Sekmines. Žydai, “žvelgdami į tą, kurį jie pervėrė, raudos, kaip raudama vienturčio vaiko, ir sielvartaus, kaip sielvartaujama pirmagimio sūnaus” (Zch 12:10). Vyrai ir moterys raudodami melsis, atskirai, pagal ortodoksų paprotį, ir jie galutinai susitarkys su Jėzumi Kristumi (12-14 eil.).

Laiško hebrajams autorius, gal numatydamas Jeruzalės Šventyklos sugriovimą, priminė žydams-krikščionims, kad “neįmanomas dalykas, kad jaučių ir ožių kraujas panaikintų nuodėmes” (10:4). Krikščionybei nereikia tarnavimų Šventykloje, nes “esame Jėzaus Kristaus kūno atnašavimu vieną kartą pašventinti visiems laikams” (10:10). Senojo Testamento atnašos buvo Jėzaus Kristaus aukos simbolis. Bet gal dabartiniams žydams Naujoji Sandora būtų priimtinesnė, jei šiuo metu vis dar būtų atliekami apeiginiai aukojimai.

Ortodoksinis judaizmas suvokė autoritetingo hebrajiškų ir aramėjiškų raštų komentavimo reikšmę. Pagal žydų tradiciją Šventą Raštą reikia skaityti per Talmudo prizmę. Ortodoksiniams žydams Talmudas yra vadovėlis, nurodantis jiems, kaip tinkamai tarnauti Dievui. Dievo Bažnyčia turi savo “talmudą” – Naujajį Testamentą. Šis Testamentas, būdamas tikru ir galutiniu, užfiksuotu rašytine forma, Dievo

atskleistu išsigelbėjimo planu, nurodo krikščionims, kaip tinkamai tarnauti Dievui. Jis paaiškina mums Dievo įvestų atnašavimų dvasinę prasmę ir tikslą.

Tai, ar bus atnašaujama Tūkstantmečio metu? Taip! Kam gi? Ogi tam, kad būtų vaizdžiai parodoma Jėzaus Kristaus mirties reikšmė ir jos vaidmuo Dievo įgyvendinamame nuostabiajame išgelbėjimo plane. Jėzus Kristus – mūsų amžinai gyvas Gelbėtojas ir Vyriausiasis Kunigas. Bet privalome atminti, kad mes - visi kartu ir kiekvienas atskirai - esame kalti dėl jo mirties. Kitais žodžiais, vieno, bet kurio iš mūsų, išgelbėjimas buvo pakankama priežastimi, kad Dievas parodė mums savo beribę meilę. Dievo meilė kiekvienam iš mūsų tokia didžiulė, kad mes nepajėgiame pilnai suprasti ir įsisąmoninti ją!

*Dievo įvestų apeiginių atnašavimų egzistavimas pirmame mūsų eros amžiuje pasitarnavo ypač svarbiu veiksniu ankstyvam ir sparčiam krikščionybės augimui. Atnašavimai, kurie bus vykdomi Tūkstantmečio metu, bus svarbia pedagogine priemone, aiškinant krikščionybę puikiam rytojais pasaulyje. Hebrajų (kartu su aramėjų) ir graikų Biblijos dalys susilieja į vieną visumą. Paimti atskirai vienas nuo kito, nei Senasis, nei Naujasis Testamentas negali būti tinkamai suprasti. Ir skaitydami apie atnašavimus senajame Izraelyje, mes neturime užmiršti esminės ir labai svarbios tiesos: "kad, Kristus numirė už mus, kai tebebuvo nusidėjėliai" (Rom 5:8).*